

Gezonde School in 2017

Highlights

Gezonde School is een programma dat zich erop richt zoveel mogelijk scholen onder de noemer 'Gezonde School' integraal en structureel te laten werken aan een gezonde leefstijl om daarmee gezondheidswinst te bereiken. Het programma bestaat uit diverse projecten, die met elkaar samenhangen: **ondersteuning** van scholen, **deskundigheidsbevordering**, het onderhoud en doorontwikkeling van de **Gezonde School-aanpak**, het **vignet Gezonde School**, **communicatie** over projecten en het programma Gezonde School, **samenhang en aansturing** en **monitoring en evaluatie**. Dit zijn de highlights uit 2017.

Highlights Onderhoud en doorontwikkeling Gezonde School-aanpak

- Start gemaakt met de doorontwikkeling van de aanpak Gezonde School met als doel nieuwe kennis, inzichten en ervaringen te verwerken in de aanpak.
- Notitie opgesteld met kaders voor definities, afbakening en kwaliteitscriteria. Daarnaast is een flowdiagram opgesteld voor de samenhang en afstemming van de aanpak met de overige deelprojecten. Er is een database opgezet van wetenschappelijke literatuur met maandelijkse updates over Gezonde School per onderwijssector en leefstijlthema's. Er is een literatuursearch en analyse uitgevoerd naar de relatie tussen Gezonde School activiteiten en schoolprestaties.
- Het RIVM/CGL heeft deelgenomen aan wetenschappelijke adviesraden met een link naar Gezonde School en aan de commissie Onderwijs en Opvoering van ZonMw. Voor de ZonMw call voor effectonderzoek van Gezonde School is advies uitgebracht. Verder is begeleiding geboden bij onderzoek naar de ontwikkeling van de functie Gezonde School Coördinator op het primair onderwijs.
- Er is een scholenpanel opgericht om met de (doorontwikkeling van) Gezonde School optimaal aan te sluiten bij de wensen en behoeften en werkwijze van schoolmedewerkers en om te leren van ervaringen en goede voorbeelden van de gebruikers.
- Er is een expertmeeting georganiseerd over ouderbetrokkenheid en samen met het project deskundigheidsbevordering is een themabijeenkomst 'Versterken ouderbetrokkenheid bij Gezonde School' georganiseerd voor Gezonde School adviseurs van GGD-en en partners. Ook scholen zelf en Lot-I partners zijn hierbij betrokken.

- Informatie en materialen over de aanpak voor scholen en GGD'en op de websites GezondeSchool.nl en Loketgezondleven.nl zijn in 2017 geïnventariseerd en geactualiseerd.
- Samen met het programma Gezonde Kinderopvang is een start gemaakt met de versterking van de aansluiting tussen beide programma's met als doel een doorlopende lijn van Gezonde Kinderopvang en Gezonde School. Aandachtspunten hierin zijn training, aanpak (thema's/pijlers/ implementatie) kwaliteitscriteria, website, communicatie, positionering en samenwerking met externe partners.
- Er is een verslag gepresenteerd van de pilot metadateren van leefstijlinterventies. Met het metadateren wordt voor scholen inzichtelijk in hoeverre de interventie samenhangt met het Leerplankader Sport Bewegen Gezonde Leefstijl. Dit kan helpen een onderbouwde keus te maken voor passende interventies voor de pijler Educatie.
- Een verdiepende verkenning is uitgevoerd onder scholen, Gezonde School-adviseurs en epidemiologen naar het gebruik en de toepassing van Schoolgezondheidsprofiel in de regio en de wensen en mogelijkheden om de beschikbaarheid en het gebruik van een schoolgezondheidsprofiel te stimuleren en faciliteren.

Unieke samenwerking Binnen het programma Gezonde School werken zo'n veertig organisaties samen aan het bevorderen van een gezonde leefstijl op scholen. **Wat doen we?** Gezonde School stimuleert PO, VO en MBO-scholen om zelf te werken aan een gezonde leefstijl op school via de Gezonde School- aanpak. Dit betekent dat scholen integraal kunnen werken aan een of meer gezondheidsthema's: voeding # bewegen en sport # roken, alcohol- en drugspreventie # welbevinden, relaties en seksualiteit # binnenmilieu en natuur en fysieke veiligheid # mediawijsheid
Scholen die uitblinken in één of meer van deze thema's, kunnen voor een aantal van de thema's het **vignet Gezonde School** aanvragen. **De Gezonde School-aanpak** bestaat uit vier 'pijlers': educatie, omgeving, signaleren en beleid. Als voor een thema wordt gewerkt aan deze vier pijlers, is er sprake van een integrale aanpak.

Highlights Vignet Gezonde School

- Er zijn eind 2017 in totaal 1289 Gezonde Scholen: 985 (po), 216 (vo) en 88 (mbo). Alle Gezonde Scholen hebben bij elkaar 1671 themacertificaten behaald. Hierbij is de verdeling als volgt: 1280 (po), 278 (vo) en 113 (mbo). Hierbij gaat het om geldige themacertificaten, de inmiddels verlopen themacertificaten zijn niet meegerekend.
- Er zijn (binnen het totaal van 1289 scholen) eind 2017 113 Gezonde Scholen speciaal onderwijs, verdeeld over 83 Gezonde Scholen so en 30 Gezonde Scholen vso. De Gezonde Scholen so hebben in totaal 117 themacertificaten behaald, de Gezonde Scholen vso hebben 36 themacertificaten behaald.
- De samenwerking met Jump in en Special Heroes is in 2017 gecontinueerd.

- Er is een commissie Meetlat in het leven geroepen met vertegenwoordigers vanuit de partners, GGD'en, RIVM/CGL en GGD GHOR Nederland als de beheerder van het vignet. Vanuit deze commissie zijn de basisvoorwaarden po, vo en mbo doorontwikkeld en geïmplementeerd. Met de commissie Meetlat is een concept meetlat vo ontwikkeld met als doel om meer uniformiteit en samenhang tussen de criteria en themavragenlijsten te creëren.
- Er zijn in 2017 505 beoordelingen en 50 audits uitgevoerd.
- Er zijn diverse handleidingen geactualiseerd, waaronder voor de audits, de beoordelaars, de Gezonde School-adviseurs en voor de beheerder.
- De criteria en themavragenlijsten zijn geactualiseerd.
- Er is een beoordelaarsbijeenkomst georganiseerd over de ontwikkelingen die voor beoordelaars relevant zijn, zoals de vernieuwingen in het cms. Er zijn ook ervaringen uitgewisseld ten aanzien van het beoordelen. Voor het thema Bewegen en Sport is de beoordelaar vervangen rond de zomer van 2017. De nieuwe beoordelaar heeft van het vignetteam op maat informatie ontvangen. Daarnaast vonden er regelmatig tussentijdse terugkoppelingen plaats met beoordelaars. Veelal naar aanleiding van vragen/suggesties van scholen of Gezonde School-adviseurs.
- In 2017 is vier keer een afstemmingsoverleg met de directe partners georganiseerd, het zogeheten 'thema-kartrekkersoverleg'.
- Er zijn gesprekken gevoerd met ECO-Schools over het versterken van de samenwerking rond de thema's Voeding en Milieu en natuur.
- In 2017 zijn uren en middelen vanuit het project vignet Gezonde School ingezet om het Ondersteuningsaanbod, het GSA Dashboard en de Scholingsmodule in te bouwen. Voor het vignet zijn er vooral aanpassingen gedaan die voor de beheerder van het vignet het werk makkelijker maken.

Highlights Monitoring en evaluatie

Het project monitoring en evaluatie geeft inzicht in de voortgang en de kwaliteit van het programma. In 2017 is hiervoor een plan van aanpak ontwikkeld. Dit is gedaan op basis van de doelstellingen in het programmaplan en de jaarplannen van de projecten, en behoeften en verwachtingen van (o.a.) projectleiders en medewerkers van projecten, programmaleider en (coördinerend) opdrachtgever. Vastgelegd is welke indicatoren worden gemonitord en hoe de data worden verzameld. De voortgang wordt gemonitord door te meten welke activiteiten hebben plaatsgevonden en wat de resultaten daarvan zijn. Ook zijn indicatoren opgesteld voor het meten van de tevredenheid van doelgroepen (zoals scholen) met 'producten' van Gezonde School. Ook is een monitoringsmodel ontwikkeld, dat inzicht geeft in de samenhang tussen de verschillende activiteiten en de manier waarop de projectdoelen samenhangen met de strategische doelen van het programma. Verder is vanuit bijgedragen aan onder meer de afstemming/ afbakening voor het effectonderzoek door ZonMW en aan het opstellen van vragenlijsten ter evaluatie van het ondersteuningsaanbod en de deskundigheidsbevordering.

Highlights Ondersteuningsaanbod

Gezonde School voorziet in een ondersteuningsaanbod dat onder andere bestaat uit het aanbieden van het 'Gezonde School-pakket':

- De school ontvangt een financiële bijdrage om binnen de school een Gezonde School-coördinator in te kunnen zetten.
- De Gezonde School-coördinator ontvangt scholing
- De school ontvangt advies op maat van een Gezonde School-adviseur van de GGD
- De school kan, indien nodig, een beperkt deel van de financiële bijdrage voor de Gezonde School-coördinator gebruiken om goede lespakketten (erkende activiteiten) in te kopen en/of het vignet Gezonde School aan te vragen.

Bij de toekenning van de middelen is rekening gehouden met het bereiken van de meest kwetsbare kinderen, kinderen bij wie de meeste gezondheidswinst te realiseren is. Dit betekent in de praktijk dat twee groepen scholen bij de toekenning van ondersteuning voorrang hebben gekregen: a) scholen in wijken met een lage SES, vmbo basis en kader en mbo entreeopleiding en niveau 2 en daarnaast b) scholen voor speciaal onderwijs.

In 2017 hebben we door het aanbieden van het 'Gezonde School-pakket' en extra financiële middelen van de Hartstichting en het programma Jong Leren Eten **745 scholen** kunnen ondersteunen:

- ✓ SO + VSO: 117 scholen
- ✓ PO SES 7 t/m 10: 241 scholen
- ✓ PO SES 1 t/m 6: 156 scholen

- ✓ VO basis/kader: 28 scholen
- ✓ VO overig: 126 scholen
- ✓ MBO entree/niveau 2: 23 scholen

- ✓ MBO niveau 3/4: 54 scholen

Highlights Deskundigheidsbevordering

Om ervoor te zorgen dat een gezonde leefstijl in het DNA komt van elke school, benoemen scholen die ondersteuning ontvangen uit het ondersteuningsaanbod een Gezonde School-coördinator. Deze coördinatoren krijgen vervolgens een training aangeboden die hen toerust om met de Gezonde School-aanpak op school aan de slag te gaan. De trainingen vonden plaats op verschillende locaties, verspreid door Nederland.

Ook is geïnvesteerd in de deskundigheidsbevordering van de Gezonde School-adviseurs van de GGD'en. Zij bieden scholen advies op maat aan en ondersteunen hen bij het bevorderen van een gezonde leefstijl via de Gezonde School-aanpak. Voor deze Gezonde School-adviseurs zijn masterclasses georganiseerd.

Voor Gezonde School-coördinatoren van de scholen

- Voor de Gezonde School-coördinator van PO/VO/MBO is een training op maat ontwikkeld in samenwerking met scholen en ervaren Gezonde School-adviseurs van de GGD'en. 82% van de 745 scholen –de toegekende aanvragen vanuit het Ondersteuningsaanbod- heeft deelgenomen aan een training. Voor de overige 18% worden in januari en februari 2018 extra trainingen georganiseerd.
- In totaal zijn 31 trainingen georganiseerd: 22 voor het scholen in het po, 8 voor het vo en 1 voor het mbo.

Voor de Gezonde School-adviseurs van de GGD'en

- Voor de ervaren Gezonde School-adviseurs zijn 3 masterclasses georganiseerd over ontwikkelingen rond de Gezonde School-aanpak.
- Voor 'nieuwe' Gezonde School-adviseurs zijn 2 basistrainingen georganiseerd. In deze training is de Gezonde School-aanpak behandeld en daarnaast is

specifiek ingegaan op de uitdagingen per type onderwijs.

- Op aanvraag van een GGD is een incompany-training georganiseerd.

Samenwerking

Om de deskundigheidsbevordering inhoudelijk goed vorm te geven is samengewerkt met verschillende organisaties.

- Het Voedingscentrum heeft bijgedragen aan alle trainingen voor Gezonde School-coördinatoren.
- De Stichting Leerplan Ontwikkeling heeft bijgedragen aan de masterclasses voor Gezonde School-adviseurs.
- Ook zijn er workshops verzorgd bij de bijeenkomsten van Lerende Netwerken.

Highlights Digitale ondersteuning

Het project Digitale Ondersteuning zorgt voor beheer, (eind)redactie en doorontwikkeling van gezondschool.nl en draagt bij aan het creëren van draagvlak voor Gezonde School-aanpak en -activiteiten. Eind 2016 en begin 2017 is een gebruikersonderzoek uitgevoerd. Een representatief onderzoek met bijna 500 deelnemers. Waardering: een 7,5. Verbeterpunten gaan met name over een betere en aantrekkelijkere informatievoorziening. Het Gebruikerspanel wordt als toetsingskader ingezet voor deze doorontwikkeling.

Pagina's zijn up-to-date gemaakt of zijn nieuw toegevoegd zoals: thema- en vignet pagina's in samenwerking met de Thema-instituten en het

deelproject Vignet Gezonde School, pagina's ondersteuningsaanbod 2017-2020, pagina's en

voorbeelden ouderbetrokkenheid met de werkgroep Ouderbetrokkenheid, Toolkit Gezonde School, Gezonde School voor medewerkers en Hoegezondisjouschool.nl.

Op Gezondschool.nl en via social media is specifiek aandacht geweest voor het thema Voeding in relatie tot Jong Leren Eten, de Hartstichting en het ondersteuningsaanbod. Ook was er extra aandacht voor de onderwerpen uit de sectorspecifieke doelen en ontwikkelingen die vanuit het programma en de partners prioriteit hadden zoals Gehoorschade, Depressie, Ouderbetrokkenheid, Laaggeletterdheid, Rookvrije

Schoolterreinen, Welbevinden en onze Gezonde Scholen.

Zie <https://www.gezondschool.nl/nieuws> voor het totaaloverzicht van 2017.

- Gezondschool.nl gemiddeld bijna 7500 unieke bezoekers per maand. Een piek in maart met 12.000 unieke bezoekers.
- Twitter: 6000 volgers. De meest populaire Tweet over de inschrijving voor het ondersteuningsaanbod had een bereik van bijna 48.000 twitteraars.
- Facebook: 700 volgers.

Highlights Communicatie

Binnen het team communicatie werken communicatieprofessionals van verschillende organisaties gezamenlijk aan de communicatie van het programma als geheel en de verschillende projecten.

- De animatie 'Gezonde School in 90 seconden' is opgeleverd en heeft een prominente plek op www.gezondeschool.nl. Eind 2017: 3.000 views.
- Tijdens de Nationale Onderwijstentoonstelling (NOT) zijn honderden beursbezoekers op de foto gegaan in de speciale 'Gezonde School-bus' en voorgelicht over Gezonde School. Een mailing naar de 1400 mensen die de stand hebben bezocht volgde een week na de beurs.
- Er zijn twee nieuwe nieuwsbrieven ontwikkeld: de Nieuwsbrief voor scholen 4450 abonnees. De Partner Update, een gezamenlijke uitgave samen met het programma Gezonde Kinderopvang, wordt verstuurd naar 370 externe relaties.
- De projecten 'Ondersteuningsaanbod' en 'Deskundigheidsbevordering' zijn intensief communicatief begeleid. Dit heeft bijgedragen tot onder meer veel inschrijvingen voor het ondersteuningsaanbod en een helder aanbod van scholingsbijeenkomsten.
- Eind 2017 is een stakeholdersmap ontwikkeld die richting geeft aan de activiteiten van het programmateam.
- Tijdens een bijeenkomst voor directe partners in het najaar van 2017 is verkend welke ontwikkelmogelijkheden er zijn om beter samen te werken. In het eerste gebruikerspanel Gezonde School is aan deelnemers gevraagd hoe zij de communicatie over Gezonde School ervaren.
- Verder is bijgedragen aan verschillende conferenties, regionale inspiratiebijeenkomsten en initiatieven als het Nationaal Schoolontbijt en Rookvrije Schoolterreinen.

Highlights Samenhang en aansturing

Verbinden van de verschillende projecten naar een integrale en samenhangende inhoud van de aanpak, langs de thema's naar de beoordeling tot het vignet.

- Samenwerkende gezondheidsfondsen: de gemeenschappelijke doelstelling is de bevordering van gezondheidswinst langs de as van gezond opgroeien van een gezonde generatie waar de omgeving een belangrijke pijler is.
- Versterking van samenwerking met aanpalende programma's door elkaar te versterken en aan te vullen:
 - JOGG en NL2025 via regionale bijeenkomsten
 - Jong Leren Eten, nauwe samenwerking die al tot uiting komt in de subsidie direct gekoppeld aan het thema voeding. En nu in de uitvoering van de voucherregeling waarbij de eigen doelstelling en beproefde wetenschappelijke methode op de pijlers het uitgangspunt is.
 - Go Do en Missing Chapter foundation. De verrijking van bestaande interventies zodat ook de omgeving wordt meegenomen en de betrokkenheid van kinderen vorm krijgt.
 - Curriculum.nu: de ontwikkeling van het curriculum wordt nauwgezet gevolgd, er wordt vanuit het programma gereflecteerd op de uitkomsten van de verschillende ontwikkelgroepen.
- Afstemming met de verschillende ministeries.
- Positionering van de Lot-I partners. De basis is gelegd na inventarisatie van de behoefte van beide partijen.
- Verbinding Gezonde Kinderopvang-Gezonde School. Tussen beide programma's zou continuïteit logisch zijn, hiervoor is de basis gelegd.
- Koningsspelen / Nationaal Schoolontbijt / EU-schoolfruit, blijvend in verbinding met aanpalende initiatieven om Gezonde School te verankeren en verstevigen.
- ZonMw: In 2018 opent de ZonMw-subsidieronde voor evaluatieonderzoek naar de effecten van de Gezonde School aanpak. Deze oproep levert kennis op over de invloed van de Gezonde School aanpak op de schoolomgeving, leefstijl en de gezondheid van leerlingen. Mede op basis van de uitkomsten en aanbevelingen van de TNO voorstudie 'Mogelijkheden voor effectonderzoek Gezonde School-aanpak', is de subsidieoproep tot stand gekomen. Het programma Gezonde School is hierbij betrokken.

Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad, GGD GHOR Nederland, RIVM Centrum Gezond Leven, regionale GGD'en, de KVLO, gezondheidsfondsen, maatschappelijke organisaties en thema-instituten op het gebied van een gezonde leefstijl. De ministeries van VWS, OCW, SZW en EZ maken Gezonde School mogelijk.

Meer weten? Kijk op www.gezondeschool.nl